Jaroslav Kříženecký

JIŘÍ ADAMÍRA

Noblesní král českého jeviště

Nakladatelství ČAS

Jaroslav Kříženecký

JIŘÍ ADAMÍRA

Noblesní král českého jeviště

Motto:

Já světem jen se hnal a hnal,
chyt za vlasy, co rozkoší se zdálo,
odvrh, co nepostačovalo,
a nesháněl, co uklouzlo.
Já pouze chytil, naplno vždy žil
a znovu prah a tak probouřil
svůj všechen život, zprvu mocně, divě,
však teď to moudře jde, teď rozvážlivě.

(Johann Wolfgang Goethe: Faust)

Nakladatelství ČAS děkuje za laskavou podporu
při vydání této knihy městu Dobrovice.

Autor a Nakladatelství ČAS děkují za laskavé poskytnutí fotografií
paní Haně Maciuchové, panu Marku Adamírovi, Městskému divadlu Zlín,
Národnímu divadlu moravskoslezskému a Institutu umění – Divadelnímu ústavu.

© Jaroslav Kříženecký, 2013
Editor © Josef Pepson Snětivý, 2013

Photographs © ČTK/ Jan Kuděla; Dagmar Hájková; Jaroslav Krejčí; Viktor Kronbauer; Martin Kubala; Jiří Kučera; Miroslav Mirvald; Městské divadlo Zlín; Národní divadlo moravskoslezské; Národní divadlo moravskoslezské/ František Krasl; Vojtěch Písařík; Martin Poš; Vilém Sochůrek; Hana Šauerová; Oldřich Škácha; Miroslav Tůma, 2013

ČTK FOTOBANKA

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Laňková, 2013

Autorská práva fotografům, popřípadě dědicům vyhrazena.

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2013

ISBN 978-80-7475-005-2

PŘEDMLUVA – PROLOG

Goethovy verše si Jiří Adamíra kdysi vybral k jedné své časopisecké prezentaci. Je v nich jeho život, shrnutý s hodinářskou přesností do osmi řádků.

Říkali mu také český Gregory Peck, v roli Richarda III. ho srovnávali s Laurencem Olivierem… Ale to jen klouzali po povrchu.

Širokou popularitu mu přinesl především film a televize, přesto byl hereckým králem hlavně na divadelním jevišti. Odtud mohl divákovi předat nejvíc z toho, co ve svém hlubokém ponoru do role objevil v jejích zákoutích a skrytých vrstvách – to vše prostřednictvím obrovské síly svého hereckého umění, intelektu a charismatické osobnosti.

Herecký osud Jiřího Adamíry, to jsou spletité dějiny dobrého českého divadla druhé poloviny 20. století v kostce.

Pokud mohl, vyhýbal se novinářským rozhovorům. Jednoduše to vysvětloval okřídleným úslovím:

„Za mě mluví moje práce."

Jednou byl v této otázce sdílnější:

„U rozmluvy pro tisk je to především otázka míry a vkusu. Rozhovor by měl čtenáři tázaného přiblížit, a nesklouzávat do poloh banálního striptýzu. Málokterá otázka se dá také zodpovědět pouhým ‚ano a ne'. Téměř vždy by se člověku chtělo zabrat do šíře i hloubky, jenže jsem-li nucen být stručný, neubráním se asi zjednodušování."

Věřím, že tato kniha zachytila životní osudy Jiřího Adamíry v dostatečné šíři i hloubce, nesklouzla k banálnímu striptýzu a dokázala se ubránit zjednodušování. Nebylo to vždy snadné – odkaz tohoto herce i člověka je fascinující kvalitou i velikostí.

Sluší se poděkovat všem, kteří pomohli k tomu, aby tato kniha vznikla a mohla být taková, jaká je.

Haně Maciuchové, Ljubě Benešové a Markovi Adamírovi za cenné informace, užitečné konzultace rukopisu a zapůjčení fotografií a dokumentů z rodinných archivů.

Pracovnicím Institutu umění – Divadelního ústavu Praha za velmi ochotné vyhledání a poskytnutí archivních materiálů.

Městskému divadlu ve Zlíně a Národnímu divadlu moravskoslezskému v Ostravě za laskavé poskytnutí fotografií pro knihu a pracovnicím jejich archivů za ochotnou spolupráci. Také PR oddělení Švandova divadla v Praze a Heleně Bartíkové z archivu Supraphonu.

Děkuji i dalším lidem, kteří různým způsobem, někdy i nevědomky, napomohli ke zrodu této knihy: Evě Pavelkové, Martě Lesko, Aidě Brumovské, Tomáši Pilátovi a Milanu Vaněčkovi.

V Brně a Praze duben-září 2013.

Jaroslav Kříženecký
(jakrizen@seznam.cz)

Z KOLÉBKY DO DIVADLA MLADÝCH PIONÝRŮ

Malé starobylé město Dobrovice leží ve Středočeském kraji, sedm kilometrů od Mladé Boleslavi. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1249. Dominuje jí kostel svatého Bartoloměje, zámek a renesanční radnice s věží. A právě tady se 2. dubna 1926 manželům Adamírovým z Prahy narodil syn Jiří. Důvod, proč právě zde, byl prostý – mladá paní hledala pro svou první šťastnou mateřskou chvíli klid rodičovského domu.

Kdo byli rodiče budoucího herce?

Otec Vladimír pracoval jako pojistný matematik, ale srdcem to byl tak trochu „zhrzený“ malíř-amatér. Proto se doma přálo zejména tomuto umění. Uměl zručně kreslit a některé jeho akvarely – obrázky z cest, hlavně z ruského Dálného východu, kde trávil dlouhý čas jako legionář – dodnes visí na stěně u jeho vnuka Marka.

Rodiče Marie a Vladimír Adamírovi na svatební fotografii *Foto archiv Marka Adamíry*

Matka Marie se starala o domácnost, jak bývalo teh-

dy ve středostavovských rodinách dobrým zvykem. Žili v jedné z lepších pražských čtvrtí – ve Vršovicích.

K malému Jiřímu přibyla za tři léta sestra Milada. Právě ona nám zprostředkovala důležitou vzpomínku, charakterizující jejího sourozence v nejranějších chlapeckých letech.

Malý Jiříček asi dvouletý *Foto archiv Hany Maciuchové*

„Musím o něm říct, že byl nesmírně vnímavý, citlivý a přemýšlivý. Už jako kluk. Vyprávěla nám babička, která bydlela v Nuslích, že s ním byla v loutkovém divadle, a tam došlo na scéně k nějakému bezpráví. Dívala se, kde je Jiří – a on se najednou sesunul pod sedadlo a byl pryč, nemohl se na to dívat. On prostě všechny tyto věci od dětství těžko snášel. Měl ohromný smysl pro spravedlnost, a to v něm zůstalo. Já jsem byla o tři roky mladší než Jiří a dlouhodobě nemocná s nohama. Jiří o mě pečoval, a hlavně, hlavně mě ochraňoval. Takže od dětství to byl takový můj starší, spolehlivý bratříček."

Nedělat nikomu osla!

Do obecné školy začal malý Jiří chodit roku 1932. Ve vzpomínkách na školní léta zůstaly Jiřímu Adamírovi i po desítkách let velmi živé, možná pro celý život určující obrazy.

„Jako obyčejně se kluci ve škole prali. Jen zcela výjimečně jsem nebyl mezi nimi a rvačky se nezúčastnil. Přišel však pan učitel,

a aniž by se na něco ptal, popadl mne a neprávem postavil na hanbu. Stál jsem tam, bylo to ve třídě vedle kamen, a nade mnou visel obrázek s oslem. Díval jsem se na něj a říkal si: ‚Být oslem, když si to zasloužím, to jo, ale dělat osla někomu jinému, už nikdy víc.‘ “

Na Jiřího Adamíru měl v dětství velký vliv především jeho otec.

„Táty jsem si velmi považoval a rozuměl mu. A spoustu věcí, které mi říkal, vyznávám dodnes. Například to, že člověk se předně musí snažit poznat sám sebe, aby mohl poznávat ostatní. Často na něj myslím, připomíná mi ho i obrázek, který mi namaloval. Byl múzický typ.“

Nesmírně si vážil také otcovy tolerantnosti a podědil i jeho kreslířskou dovednost. Zachovalo se pár kreseb z jeho raného mládí, ale nikdy se tomu vážněji nevěnoval.

V šesti letech začal Jiří chodit do školy
Foto archiv Marka Adamíry

Se sestrou Miladou
Foto archiv Marka Adamíry

V dětských i studentských letech patřil k jeho nejoblíbenějším činnostem sport. Vystřídal mnoho disciplín – hokej, ten dokonce závodně, taky fotbal, skok vysoký a další. Žádný si ale nezamiloval tak, aby v něm chtěl dosahovat vysokých met. Přesto právě sport, vedle jistě dobrých genetických předpokladů, přispěl k tomu, že si udržel po celý život štíhlou, pružnou postavu i pohybové schopnosti.

Studentské peripetie

Po obecné škole a měšťance začal Jiří Adamíra studovat v Praze na gymnáziu na Kodaňské ulici ve Vršovicích. Za protektorátu se odmítal učit němčinu na protest proti německé okupaci. Byl proto „odejit" na smíchovskou elektrotechnickou průmyslovku, kde nakonec odmaturoval s tichým souhlasem profesorů a pod příslibem, že se s tímto oborem jednou provždy rozloučí. To učinil rád – opravdu k němu necítil žádnou náklonnost, ani v budoucím životě se nikdy neprojevoval jako středoškolsky vzdělaný technik.

Studentská léta prožíval obdobně jako jeho vrstevníci. Včetně děvčat.

„Jednou jsem šel za školu, protože jsem měl rande. A moje maminka, která nikdy do školy nechodila, se zrovna ten den rozhodla jít se na mne zeptat. Nechápu, jak ji to napadlo, ale byla to smůla. Postih ve škole nebyl ani tak zlý, to spíš ta atmosféra doma."

Jeho rande v těchto letech často nedopadala nijak slavně.

„ Asi jsem nebyl dostatečně odvážný," přiznal po letech. „Teprve až když jsem se octnul u divadla, naučil jsem se dělat větší ramena, než jsem měl. S těmi mými prvními schůzkami to bylo spíš složité. Měl jsem velké platonické lásky, kterým jsem nedokázal říct, že se

mi líbí. Pak mě samozřejmě mrzelo, když jsem tu svou viděl jít s někým jiným. Jednou jsem se však odvážil. Miloval jsem spolužačku. Já hrál hokej, ona krasobruslila. Spíš mne zneužívala, měla staršího kluka. Já jsem ji však zbožňoval a skládal pro ni do čtverečkovaného sešitu z fyziky básničky. Po nějaké době jsem jí je dal a ona mi bezostyšně – a blbě – řekla, že je dala číst i tomu svému. Dost jsem se styděl… Pokud šlápnu vedle, mám ten pocit pořád. Stydím se často i za druhé… “

Někdy v šestnácti si ovšem Jiří Adamíra za tvůrčí činnost vydělal první honorář. V novinách České slovo mu vyšla pod čarou povídka, kterou později charakterizoval jako romantickou. „Člověk má nebo by měl vyzkoušet všechno, i když chce sám sebe realizovat v něčem jiném,“ podotkl jednou k této rané tvůrčí zkušenosti.

Dodejme ještě poznámku k jeho rozhodování o budoucnosti – v těchto báječných časech studentských. Mnozí hudebně znalí lidé z jeho okolí, okouzleni krásou a zvučností jeho hlasu, ho ponoukali ke studiu zpěvu a kariéře zpěváka-basisty. I když měl rád hudbu, zvláště klasickou a jazzovou – a mimochodem také vynikal jako tanečník –, nevyslyšel žádná z těchto doporučení. Svou definitivní životní volbu – byť byla spíše zvláštní hrou náhody – si suše pochvaloval:

„Činohra je družka ze všech co do délky kariéry nejtrvalejší.“

Malá vsuvka: ve válečném roce 1944 se mohl osmnáctiletý student Adamíra při svých cestách za prarodiči do rodných Dobrovic na tamním nádraží potkávat s třicetiletým Bohumilem Hrabalem. Budoucí spisovatel tu prodělával zácvik na výpravčího a zároveň sbíral zkušenosti, které později zúročil ve slavné novele Ostře sledované vlaky. Jako herec se ovšem Jiří Adamíra s Hrabalovými texty během celé své kariéry míjel, i když sám byl jejich nadšeným čtenářem.

Tvrdý dotek války

Středoškolák Jiří Adamíra se za okupace určitým způsobem zapojil do odbojové aktivity – a to zdaleka nejen ignorováním němčiny. Moc o tom nemluvil, nerad vzpomínal na minulé zážitky. S jedním, který dokazuje, že patřil mezi „zasvěcené", se svěřil synovi Markovi:

„Ta historka tátu dobře charakterizuje. Tehdy během vyučování na gymnáziu přišlo pro jeho spolužáka gestapo, musel s nimi jít na chodbu. Otec vytáhl ze spolužákovy tašky kompromitující materiály a hodil je do jiné lavice. Spolužák se po chvíli musel vrátit pro aktovku. A pak, když u něj nic nenašli, ho konečně pustili… Otec se o této příhodě zmínil jen tak na okraj, prý na tom nic není. A přitom mohl přijít o krk…"

I o svém válečném totálním nasazení někdy od podzimu čtyřiačtyřicátého roku v německém Hannoveru hovořil Jiří Adamíra jen velmi vzácně – jako o nejstrašnějším zážitku svého života. Bylo mu teprve osmnáct, když v něm ničivé bombardování zůstalo coby naprosto mezní životní zkušenost. Tehdy šli s partou ostatních dělníků mezi domy, a najednou na ně začal padat vedlejší barák. Všichni naštěstí utekli, ale museli přitom překonat vysokou zeď. Jak se přes ni dostal, vůbec nevěděl, ale bylo to o fous. Do Prahy se vrátil v květnových dnech pětačtyřicátého.

Rozhodl přítel a náhoda

O herectví teenager Adamíra skutečně vůbec neuvažoval, i když se sestrou chodil do různých recitačních kroužků. Okolnosti, které ho v devatenácti nasměrovaly k divadlu, byly opravdu zvláštní. V pozdějších letech ho přivedly k obecnější úvaze:

Jiří Adamíra dvacetiletý
Foto archiv Hany Maciuchové

„Ptali se mě už mnozí, jak jsem přišel k divadlu, jak jsem uskutečnil svou touhu, neboť touha je živlem umění. Odpovídám-li, že náhodou, moc je to neuspokojuje. A přece – kolik lidí doplatilo na náhodu, že se jim nepodařilo dělat to, co dělat chtěli, a kolik jich naopak děkuje náhodě, že nahradila vlastní tvrdou aktivitu a rozhodla sama o jejich plném uplatnění. Já patřím k těm, jimž náhoda nahrála. ...Za války jsme se s přítelem pokoušeli hrát divadlo, já jsem však byl mnohem pasivnější. Jednoho dne mi přítel oznámil, že nás přihlásil na zkoušky do divadla. Shodou okolností mě vzali, jeho ne – stal se obchodníkem... Vzpomínám na tohoto spolutvůrce svého osudu s povděkem a často mě napadá, je-li šťasten. Myslím pak na všechny, kterým se jejich jinošská touha sice nesplnila, ale přeci došli jakéhosi štěstí nebo alespoň spokojenosti, i na ty kolem nás, kteří sice dělají, co dělat chtěli, ale pocitu uspokojení nikdy nedosáhli. Ostatně, existuje vůbec něco jako náhoda? Není to všechno už předem dáno, určeno a zpečetěno? To ať si každý promyslí sám, vím jen, že můžeme a musíme své životní osudy korigovat vlastním rozhodnutím.“

Vraťme se od zralého adamírovského rozjímání zpět do poválečné Prahy a doplňme několik faktů: oba mladíci, které mimochodem

spojovala kromě klukovského přátelství „na život a na smrt“ třeba také láska k poezii Fráni Šrámka, zkoušeli tehdy štěstí v pražském amatérském Divadle mladých pionýrů na Senovážném náměstí.

A tak se stalo, že právě na této scéně učinil Jiří Adamíra své první kroky po jevišti a ve hře **Malý partyzán** vykřikl v roli německého vojáka svou první hereckou repliku: „Maul halten!“ Kdyby tak tušil, že právě jiná role v německé uniformě v televizní inscenaci Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou se stane jedním z jeho nejlepších počinů na obrazovce! A také důvodem pro první umělecké vyznamenání…

Do Divadla mladých pionýrů chodil dvacetiletý Jiří Adamíra hrávat jednu sezonu. Získal tu první divadelní zkušenosti. K tomu, že byly cenné a kvalitní, rozhodujícím dílem přispěl vedoucí souboru Václav Vaňátko, někdejší přední člen avantgardního divadla D34 Emila Františka Buriana. Zde také poznal své budoucí umělecké souputníky a přátele – režiséra Jiřího Dalíka a herce Otto Šimánka a Jiřího Holého.

Aktovky Václava Laciny **Zrození eposu** a bratří Čapků **Lásky hra osudná**, kde ztvárnil postavy Timona a Brighella, zde režíroval Zdeněk Míka. I s tímto celoživotně velmi politicky angažovaným divadelníkem se měl už záhy setkat na svém dalším působišti.

Divadlo Jiřího Adamíru zaujalo natolik, že se dokonce přihlásil ke studiu divadelní vědy na Filosofické fakultě Karlovy univerzity, kde působil Jindřich Honzl. Bohužel brzy zjistil, že vysoká škola a profesionální herectví z časových důvodů nepůjdou dohromady. Rozhodl se pro divadlo, ale celý život se nemohl zbavit pocitu, že mu schází systematické vysokoškolské vzdělání.

SBOHEM, PRAHO – VOLÁ ZLÍN, DIVADLO PRACUJÍCÍCH

První vskutku regulérní divadelní angažmá získal Jiří Adamíra v Divadle pracujících ve Zlíně, které právě sezonou 1946/47 zahájilo svou činnost v adaptovaném Komorním kině, a to Drdovými Hrátkami s čertem. Pozval ho sem kolega z Divadla mladých pionýrů Zdeněk Míka, režisér a budoucí ředitel zlínské scény. Odešli z hlavního města spolu s přáteli Otto Šimánkem a Jiřím Holým v mladickém nadšení a uvědomění si potřeb poválečné republiky na první výzvu k budování sítě profesionálních divadel v celé republice. Mladý kandrdas Adamíra se tu ocitl v dobré společnosti dalších budoucích hereckých osobností – Věry Kubánkové, Jaroslava Moučky, Ilji Prachaře – a také již dosti známého Vítězslava Vejražky. A později – od roku 1947 – i Josefa Langmilera a své budoucí druhé manželky Ljuby Benešové.

Divadlo pracujících bylo od svého vzniku intenzivně prodchnuto dobovou ideou kolektivismu, nadšeného budování a odporu k nedávno poraženému nacismu stejně jako k „vykořisťovatelskému" velkokapitálu, symbolizovanému právě zde jménem Baťa. Jak tehdy vnímali dobu a dění v partě mladých příchozích, na to vzpomíná Ljuba Benešová:

„Byli jsme mladí a šli jsme poprvé k divadlu. Šťastní, že jsme u divadla, nekoukali jsme na to, co se kde děje… Začali jsme pracovat a bylo to fajn. Pokud tam byly politické tlaky, my jsme je nevnímali. Já jsem se znala s Jirkou Dalíkem a dalšími ještě z války a oni

mi po absolutoriu školy nabídli, jestli chci s nimi jít – ven z Prahy. Řekla jsem, že je nás víc a chceme zůstat jako parta. Abychom mohli dělat to, co my chceme. Bylo nás tehdy pět, vzal nás všechny. To bylo v sedmačtyřicátém. Je fakt, že ti, co přišli do zlínského angažmá před námi, včetně Jiřího, museli ještě každý měsíc na týden chodit pracovat ke kruhu do fabriky. Divadlo totiž spadalo pod ni… Když jsem tam přišla já, už jsme nemuseli. Měli jsme sice týdenní plat jako dělníci, ale fabrika už nás nechtěla."

Dvacetiletý Adamíra debutoval v posledním dni roku 1946 rolí Kašpara Brčála v secesní frašce Františka Ferdinanda Šamberka **Každý má dvě úlohy**.

Poprvé na zlínské scéně ve hře Každý má dvě úlohy *Foto archiv Městského divadla Zlín*

„Do divadla jsem nastoupil na Hod Boží a na Silvestra byla premiéra, stál jsem na forbíně a odříkával roli. V očích starších kolegů jsem cítil otázku: ‚Jakpak se z toho dostaneš, kamaráde?' No, dostal jsem se z toho," vzpomínal na své první chvíle před obecenstvem na zlínské scéně.

První zmínku o Jiřím Adamírovi v tisku můžeme nalézt až v souvislosti s šestou hrou, ve které zde účinkoval. Po zmíněném debutu

V klasice Lakomec – s Blankou Blahníkovou *Foto archiv Městského divadla Zlín*

a úlohách v titulech **Lazebník sevillský** (hrabě)**, Potopa světa** (Buližník, první radní), **Roztrganci** (Mihal) a **Lakomec** (Valrius) byl obsazen do role Fordeho ve známé Vančurově hře **Jezero Ukereve**. Zpráva ze zlínských novin TEP je vlastně zatím jen mírnou ukázkou ideologicky jednostranného propagandistického novinářského stylu, který už tehdy postupně ovládal podstatnou část tisku a po únoru 1948 dosáhl totální dominance.

„Autor hry s jasným úmyslem konfrontoval zde svět vládnoucích bělochů a otročících domorodců, mezi nimiž se prolíná spodina bílé společnosti, těžící z jejich neštěstí. Mezi mentalitou tří vyhraněných světů kolísá dr. Forde (Jiří Adamíra), který, hledaje lék proti přízraku kraje – spavé nemoci, přichází postupně do konfliktu se všemi třemi světy…“

Následující úsměvná citace ze stejné tiskoviny, týkající se účinkování Jiřího Adamíry v třeskuté agitce Zdeňka Bláhy **Hodí se žít**, která měla premiéru na počátku nové sezony, nepostrádá půvab jejích autorek – skupiny mladých, patnáctiletých brigádnic tzv. průmyslové mládeže:

„Nejvíc se nám líbil Karel! (hrál ho J. Adamíra – pozn. aut.) Tak si představujeme dnešního člověka a také my tak chceme žít. Radostně. Plny důvěry ve šťastnou budoucnost pracujícího člověka, který vidí štěstí v dobře vykonané práci. Hodí se žít! Víme to a nikdo nám to nevyvrátí."

Ovšem už o následujícím vystoupení Jiřího Adamíry ve **Výletu pana Broučka do XV. století** v rolích hejtmana Chvala a prvního muže z davu napsala brněnská Rovnost, že spíše deklamoval, než hrál. Zato hned jeho následující postava vojáka v Pazourkově a Bublíkově dramatu **Rozkaz** v režii Jiřího Dalíka byla chválena:

Jezero Ukereve. Partnerkou byla Eva Velínská *Foto archiv Městského divadla Zlín*

„Scény… s četařem aspirantem Němečkem byly vzornou ukázkou realismu na jevišti," napsal jistý Alois Bečka. „Adamíra dal intelektuálovi Němečkovi vnitřně opodstatněný výraz, jemnost vzdělance se zdravým jádrem." Hercova uměleckého nasazení si

dokonce povšiml také později slavný filmový činovník A. M. Brousil: „Adamíra dosahuje vrchovaté míry výrazu v prostotě své hry v četaři…“

Veselý život komediantský

Mladí herci Divadla pracujících byli takřka všichni ubytováni v jednom podlaží zlínského Společenského domu.

„Ano, všichni na jedné etáži – etáži hrůzy!“ směje se při vzpomínce Ljuba Benešová. „Všichni pohromadě… A bylo to nejkrásnější období našeho života! Všechno bylo prima… Dělali jsme divadlo, měli jsme kapelu, zpívali jsme. To byla zeď, která byla kolem nás, a my jsme nic nevěděli. Což je asi typické pro každé mládí. Každý vzpomíná na první profesionální léta a tvrdí, že byla ta nejhezčí. Na začátku člověk nemá žádné skrupule, na ničem nevidí nic špatného, všechno je krásné. A má dost času, je zdravý, mladý…“

Při některých příhodách z „etáže hrůzy“ ovšem dodnes tuhne krev v žilách. Syn Marek vyprávěl například tuhle:

„Otec byl odvážný a zároveň haur. Když bydleli ve Společenském domě ve Zlíně, doslechl se, že za okupace se tam někdo zachránil tak, že vylezl z okna v osmém patře, zvenku zavřel okno a stál schovaný venku na boku na římse. Gestapo vtrhlo do místnosti, a nikdo tam nebyl. Zkrátka scéna jako z filmu. A tak otec jednou vyhnal všechny, hlavně dámy, z pokoje a řekl, ať se za chvíli vrátí… A udělal to samé, co onen uprchlík před gestapem. Kamarádi se vrátili do pokoje, okno bylo zavřené a on visel venku na římse. Všechno samozřejmě dobře dopadlo, ale dívky omdlévaly a pánové si ťukali na čelo. Byla to snaha dokázat a předvést okolí – a taky asi hlavně sobě: ‚Jsem frajer!‘ Ale ne libový frajer, hospodský tlučhuba, co jen tak mluví, ale tako-

vý, co skutečně riskuje sám sebe – a zvládá sám sebe. Frajer Luke. Asi měl o sobě v tomto směru pochybnosti. Proto tyhle kousky…“

Causa Botostroj

Na státní svátek 28. října 1947 připravil soubor Divadla pracujících československou premiéru hry podle románu Teodora Svatopluka **Botostroj** v režii Zdeňka Míky. Tisk už předem přinášel oslavně burcující texty o chystaném nastudování. Jan Janík v TEPu připomenul, že „Botostroj je odstrašujícím příkladem kapitalistických metod“ a zakončil plamenně: „Lidé, buďte na stráži a nezapomeňte!“ Také bylo ostře odsouzeno, že se „reakční kruhy“ pokoušejí uvedení hry zakázat s falešným poukazem, že Botostroj je pamflet a pornografie a uráží se jím státní svátek. Rovněž se prý strhávají plakáty na premiéru.

Ta se samozřejmě konala – ve velkém stylu, s úvodním projevem národní umělkyně Marie Majerové.

Jiří Adamíra byl obsazen do role betonáře Andrése, později dokonce hrál po Vítězslavu Vejražkovi hlavní figuru – šéfa, jemuž měl být předobrazem Jan Antonín Baťa. Tisk na uvedení hry reagoval takřka výlučně masivními ódami. V deníku Práce si mohl o sobě přečíst i Jiří Adamíra:

„Botostroj… hluboce působí, v divákovi vyvolává odpor k tomu, co bylo, a správně podtrhává, že toliko celek, uvědomělý kolektiv, může dát tomuto odporu výraz. Divadlo pracujících jako kolektivní soubor může Botostroj nejlépe ztvárnit a prokreslit. …Zejména upoutal Andrés v podání Jiřího Adamíry, který si sice slabošsky sahá na život, ale svou přirozeností vystihuje situaci, jejíž tempo ho zdolává. Nemá pathosu.“

Karel Vaněk z Rudého práva ho pochválil za přesvědčivost srovnatelnou s Vejražkou: „…Adamírův Andrés, čerpaný z lidství, podivuhodně uvědomělého při poměrném mládí tohoto herce, nadaného prožitkem textu a představou celé postavy.“ Ve Svobodném Slově si zase všimli, že „Adamíra v Andrésovi přesvědčil o schopnostech proměny.“

Z výjimečných ne zcela nadšených ohlasů premiéry citujme alespoň názor značky (Jk) v Hlasu práce.

„Její proslov (M. Majerové – poz. aut.) by se mnohem lépe hodil jako fejeton do komunistických novin než jako úvod k premiéře. …Hra nesplnila u mnoha lidí, co se od ní očekávalo. Především žádný z herců Divadla pracujících a snad ani jeho režisér neznají dokonale předválečný Zlín. Proto hra byla dosti tvrdá a mnohde i nepravděpodobná.“

A jak vnímali tuto evidentní agitku sami herci? Ljuba Benešová dnes říká:

„No… Všichni jsme to považovali za pěkně blbý… už tehdy. Ale nikdo se o tom moc nebavil. Ptáte-li se, zda v nás převládalo dobové nadšení, nebo jsme už před únorem ´48 vnímali některé věci kriticky, nedokážu odpovědět. Protože mladí lidé kolem dvaceti až na výjimky ještě pevné názory nemají. Nijak nás takové otázky nezatěžovaly. Doba tak šla, to byl tehdejší život. A neměli jsme ani zkušenost, že něco může být jinak. My jsme si přáli, aby byla rovnost a bratrství a svornost a tohle všecko… Aby lidi pracovali… Ze začátku na nás žádný nátlak činěn nebyl. Faktem je, že jsme hráli ruské hry, které nebyly dobré. Byli jsme si toho vědomi, ale vzhledem k požadavkům fabriky, pod kterou jsme byli, se nedalo nic jiného dělat. Byli jsme i v KSČ… jistě, i Adamíra. A dobrovolně, na žádné verbování nebo nátlak si nevzpomínám. Ale my jsme také o té straně nic nevěděli. Pro nás to nebyl žádný hřích. Teď panuje

obecný názor, že jsme to měli vědět – ale nevěděli jsme… My jsme pak kolektivně vystoupili až po osmašedesátém roce v Realistickém divadle, všichni jsme vrátili legitimace. Ale to už je jiná kapitola.“

Na jaře příštího roku divadlo hrálo Botostroj dvakrát v Brně – za poměrně malého zájmu publika. Zde prý dokonce „Jiří Adamíra předvedl herecky hanebnou scénu střetnutí se ženou a sebevraždy…“ Dva týdny po brněnském uvedení přijeli zlínští s představením do Prahy – na scénu Divadla mladých pionýrů. Jiří Adamíra se tak po dvou letech na chvíli vrátil na „místo činu“.

Když se ve čtyřiapadesátém Botostroj filmoval, samozřejmě s osvědčeným Vejražkou v roli šéfa, byl už naštěstí Jiří Adamíra daleko v Ostravě a v roli Andrése ho nahradili Oldřichem Vykypělem.

Adamírovými posledními „předúnorovými“ rolemi byl Pisancon ve francouzské válečně-odbojářské hře **Noci hněvu** Armanda Salacroua a sborista v Aristofanově **Míru**. Na osudové datum 25. února 1948 připadla smutně symbolickou náhodou premiéra **Ruské otázky** Konstantina Simonova, kde hrál roli Smitha.

Z dalších Adamírových premiér onoho přelomového roku stojí za zmínku snad jen kus **Volá vás Tajmyr** autorské dvojice Isajev – Galič, kde Naše pravda ocenila „zejména péči věnovanou epizodním složkám: Adamírův doprovazeč, zpěvačka Benešové.“ Ano, zde se poprvé významněji pracovně sešel se svou budoucí druhou ženou Ljubou Benešovou. Té byl ovšem zatím ještě souzen její první manžel, herecký kolega Josef Langmiler.

Skromný debut filmový

Do roku 1948 spadá také skromný filmový debut Jiří Adamíry v roli muže na kole. Krátkometrážní groteska **Postel o 5 HP**

aneb Probuzení na ulici režiséra Emanuela Kaněry byla reklamou na „úžasné nové pneumatiky Barum Superb“. Děj byl vskutku prostý: hotelový host si večer přiváže auto, zaparkované pod oknem, ke své posteli. Ráno vůz ukradnou zloději a postel i s hostem táhnou za autem ulicí.

Druhým filmovým úkolem Jiřího Adamíry byla o rok později rolička závozníka v rovněž krátkometrážním osvětovém snímku o pracovních úrazech zaviněných nekázní lidí, který režisér Ludvík Toman nazval **I andělé ztrácejí trpělivost** a hudbou jej opatřil Zdeněk Liška. Ani zde nebyl děj komplikovaný, jen legrace asi mnohem méně.

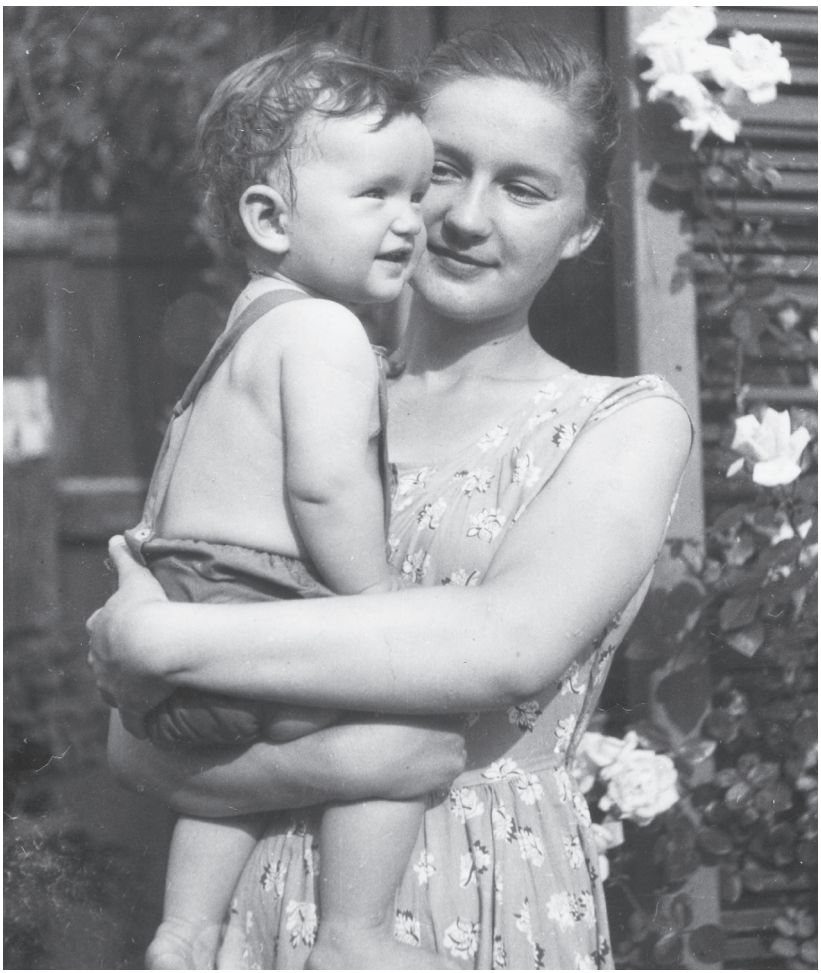
Kolaborantem i recesistou

Ze šesti premiér zlínského divadla roku 1949, ve kterých byl angažován Jiří Adamíra, stojí za zaznamenání jen dvě nejbizarnější. Hra Vojtěcha Cacha **DS 70 nevyjíždí** pojednává o dělnících, kteří montují obrovský rýpací bagr DS 70, aby vyjel podle plánu. Proti nim stojí kolaborantský inženýr, exponent zahraniční reakce. Jiří Adamíra dostal právě tuto snesitelnou zápornou roli, obdobné si ostatně měl brzy zopakovat i ve svých prvních celovečerních filmech. Zlínský, vlastně od Nového roku už gottwaldovský TEP se o jejím uchopení vyjádřil pochvalně:

„Adamírovi se povedl hladký, zákeřný inženýr Holub, vykutálený ptáček, který tu má za cizí peníze splnit sabotážnické úkoly a po nich uletět do Švýcarska.“

Snad ještě bizarnějším kusem na jevišti Divadla pracujících byla onoho roku 1949 čiročirá agitka z pera herce Ilji Prachaře **Úderka IV. ulice**, kterou nadšený autor věnoval jako dar sjezdu strany.

Měla, jak psal tehdy tisk, učit lid úderničit. A v kolektivu úderky měnit zpozdilé jedince k lepšímu, překonávat potíže a pevně spět k vytčenému cíli. Jiří Adamíra měl opět štěstí na zápornou roli, tentokrát mladíka Štěpa, označeného za „výlupek študáckého recesismu“.

První žena Jiřího Adamíry Marie s jejich dcerou Katkou
Foto archiv Marka Adamíry

Ve stejném roce inscenovalo Divadlo pracujících také znovu mohutně propagovanou, oslavovanou a autorem Antonínem Zápotockým osobně shlédnutou dramatizaci románu **Vstanou noví bojovníci**. Jiří Adamíra byl z neznámého důvodu tohoto spektáklu ušetřen.

Sladký únos

Ve Zlíně se Jiří Adamíra poprvé oženil. Slečna Marie Černocká byla velkou fanynkou zlínského divadla a často se kolem něj a jeho ansámblu pohybovala. Sama měla i hudební talet, dokonce chtěla studovat operní zpěv. Otec byl ale proti, přál si, aby převzala vedení jeho firmy. Protože Marie byla krásná, neunikla pozornosti sebevědomého a přitažlivého Jiřího Adamíry. Záhy začal projevovat o děvče zájem a ona nemohla časem nepodlehnout, byť byla v té době již zasnoubená s jiným mužem, také fešákem, dokonce z dobré rodiny. Otec samozřejmě novému vztahu nepřál, k lidem od divadla neměl důvěru a kontakty s herci jí zakazoval. Zamilovaný Adamíra Marii tedy musel doslova „unést“ z jejího domova. Začali spolu bydlet ve Společenském domě, vzali se. Dcera Kateřina se jim narodila v srpnu 1951, to už ale byl Jiří Adamíra na vojně.

Dodejme ještě, že Mariin tatínek, ač živnostník, byl příznivcem sociální demokracie. Za války velkými částkami podporoval partyzány. Kolem roku 1948 s manželkou pomáhal různým lidem utéct za hranice. Oba byli časem odhaleni a skončili v kriminále. Otec v jáchymovském lágru, na svobodu se dostal až na amnestii v roce 1960. Jeho ženu vězení zničilo, propustili ji předčasně kvůli špatnému zdravotnímu stavu a krátce nato zemřela.

Pokus o režii

V posledním půlroce zlínského angažmá na jaře 1950 se Jiří Adamíra objevil jen ve dvou nových rolích – jako mušketýr v Jiráskově **Lucerně** a jako Frondoso ve hře **Fuente ovejuna** Lope de Vegy. Ale zkusil si i něco nového – ve dvojici s Jiřím Svobodou divadelní režii. Hra Sándora Gergelyho se jmenovala **Vitézi a hrdinové**, pojednávala o předválečném horthyovském Maďarsku a měla premiéru na začátku nové sezony (pod tímto dvojjazyčným názvem – „vitézi“ znamená maďarsky „statečný“ – byla skutečně uváděna).

Ve Fuente Ovejuna si zahrál s budoucí manželkou Ljubou Benešovou
Foto archiv Městského divadla Zlín

Ze Zlína byl Jiří Adamíra na podzim roku 1950 povolán na vojnu. Doma nechal svou ženu, zanedlouho, asi po jednom z „opušťáků“, v očekávání dcerky Katušky.

VOJNA VESELÁ...

Dvouletou základní vojenskou službu prodělal herec Jiří Adamíra v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého.

Svědectví o jeho začátcích v tomto útvaru, který skýtal azyl snesitelné vojny i v časech generála Čepičky počátkem padesátých let, poskytl jeho tehdejší člen, severočeský operní pěvec a spisovatel Ladislav Muška. Ve své vzpomínce na Jiřího Adamíru se vrátil do roku 1950, kdy se v souboru objevil spolu s dalšími činoherci – Otto Šimánkem, Jiřím Valou a Janem Skopečkem. Byli přiděleni do pěveckého sboru, což obnášelo mimo jiné náročné, vyčerpávající zkoušky, které jako nezpěváci snášeli těžce. Někdo tiše trpěl, ale třeba mladík Skopeček vzal situaci s humorem jako recesi, předstíral velký barytonový hlas a požádal, aby ho naučili nějakou menší operní roli. Zvládl indiána z Prodané nevěsty. A co Jiří Adamíra?

„To byla kapitola sama pro sebe, kapitola zvláštní a pro mladé muzikanty těžko rozluštitelná," uvádí Ladislav Muška. „Už když prvně přišel do sboru a automaticky zasedl do druhého basu. Štíhlý, už tehdy s nedostatkem vlasů. Sbormistr ho vyzval, aby se představil. Vstal a s úsměvem, který jsme znali od jeho prvního po poslední pohled z obrazovky či filmového plátna, se prezentoval temným, zvučným hlasem:

‚Jiří Adamíra.'

‚Vojín,' opravil ho velitel sboru. ‚Zapomněl jste na vojína.'

‚Vojín Jiří Adamíra,' klidně se opravil nový člen.

Ve filmu Vítězná křídla *Foto archiv Marka Adamíry*

My všichni z jeho hlasové skupiny jsme zůstali paf. Tohle že je činoherec? Toho je na činohru škoda, vždyť je to bas jako roura od kamen. Byl. Přesvědčili jsme se o tom hned o přestávce, když jsme ho zatáhli ke klavíru. Když byl Jiří nucen zpívat, nebyl jeho hlas zdaleka tak zvučný. A měl rozsah necelou kvintu. Nešlo to nahoru ani dolů. Nic s ním nezmohl ani všemocný hlasový poradce profesor V. B. Aim.“

Dva záporní Rudové - individualista a reakcionář

První celovečerní film s hereckou účastí Jiřího Adamíry nese letopočet 1950. Režisér Čeněk Duba nazval svou sportovní komedii **Ví-**

tězná křídla a svěřil mu v ní roli samolibého, individualistického konstruktéra a letce Rudolfa Koláře.

Příběh se odehrává v letecké továrně, kde pracuje i úspěšný klub plachtařů. Radostnou práci ovšem hatí právě onen konstruktér. Dělný kolektiv však dokáže, aby také on prozřel a své chyby i sám sebe napravil. Celé vyprávění vrcholí úspěchem na mezinárodní plachtařské soutěži. Ve snímku se objevila řada pozdějších hvězd – Vlasta Fialová, Josef Vinklář, Eduard Dubský, Lubomír Lipský a další. Jiří Adamíra si tehdy udělal pilotní zkoušky na větroně a létal nejen při natáčení. I když ho plachtění moc bavilo, záhy toho musel nechat kvůli dioptrické vadě zraku. Všech účastníků filmování se silně dotkla smutná událost, když se při natáčení zabil pilot, který hercům ve filmu dělal dubléra.

Druhým a nadlouho posledním celovečerním filmem, kde si Jiří Adamíra zahrál, byl optimistický hudební koncentrát socia-

Reakcionářem ve snímku Zítra se bude tančit všude *Foto archiv Marka Adamíry*

listického realismu **Zítra se bude tančit všude** (1952) režiséra Vladimíra Vlčka, na kterém se scénáristicky podílel i Pavel Kohout. „Film chce lidovou písní a tancem bojovat za radostný život, za nového člověka, za družbu a přátelství všech národů, za mír. Provádí nás naší krásnou vlastí; s písněmi a tanci naší mládeže se dostaneme až do Berlína na III. Světový festival mládeže a studentstva," uvádí dobový propagační text. Skutečností je, že snímek dodnes baví diváky silnějších povah – samozřejmě zcela jinak, než tvůrci zamýšleli. Adamírova záporná role reakcionářského studenta – opět Rudy, tentokrát Chvátala – zůstává jedinou životnou, uvěřitelnou postavou filmu. Nechce se mu budovat socialismus, studuje vysokou školu, líbí se mu kubismus, poslouchá jazz. Protože se hrůzné komedie kolem sebe nechce účastnit, zneužije cesty do Berlína a prchá na Západ. Nakonec nutně dopadne špatně.

Konferenciérem v Berlíně

Paradoxem zůstává, že na berlínském mládežnickém festivalu se Jiří Adamíra roku 1951 ocitl i v reálu – a ve zcela opačné roli: jako konferenciér československých programů na této monstrakci, pořádané Světovou federací demokratické mládeže. Tomu ovšem muselo předcházet přípravné soustředění. Na něm se poznal mimo jiné s publicistou a dramaturgem Otou Poppem, který o tom později napsal:

„Na seznámení s Jiřím Adamírou mám docela sentimentální vzpomínku. Bylo to v roce 1951, kdy jsme spolu s cellisty Chuchrem a Večtomovem, houslistou Milanem Škampou, režisérem Salzerem a výtvarníkem Gabrielem sdíleli společnou ložnici na soustředění

československé delegace pro Světový festival mládeže u Prachatic a potom v berlínské škole. Byla to doba ‚malin nezralých', ale hezká. Jiří Adamíra tehdy sršel pohodou a nenápadným, trochu ironickým a suchým humorem, protože se přijel připravovat na úlohu konferenciéra československých festivalových programů přímo z vojny. Bylo v tom nejen příjemné povyražení, ale i kus hrdého, čestného pocitu, který posiluje sebedůvěru."

O Adamírově vlastním konferování na berlínském festivalovém pódiu nemáme žádné svědectví, ale lze předpokládat, že se úlohy zhostil s jistotou, šarmem, noblesou a v rámci možností snad i vtipem, jímž byl nadán.

OSTRAVSKÁ LÉTA – STUDNICE ZKUŠENOSTÍ VE STÁTNÍM DIVADLE

Po vojně odešel Jiří Adamíra do Státního divadla Ostrava. Pozval ho tam režisér a nový ředitel této scény Jiří Dalík, který ho znal a cenil si ho už z Divadla mladých pionýrů a také ze společného působení ve Zlíně.

S Jiřím přišel ze Zlína také Jiří Holý, o dva roky později i Otto Šimánek. A všichni si od začátku vědomě hýčkali hvězdnou pozi-

Jedna ze vzácných společných chvil v Adamírově prvním manželství
Foto archiv Marka Adamíry

ci, kterou už tak trochu okusili ve zlínském angažmá. Svědkem byl také režisér a herec Jan Kačer:

„Jiří se specielně v té Ostravě velice odlišoval od průměru, byl to takový vznešený, trochu arogantní člověk. Aspoň tak se jevil. A mně se to líbilo, protože to byla léta, kdy se ta pseudolidovost přeháněla, všichni jsme byli kamarádi a pracující lid byl vedoucí silou státu. A v tom se pohyboval Adamíra a trochu jako by tam nepatřil, takový trošku kočárový kůň. Musím říct, že se kolem něho šířilo zvláštní fluidum, které se mi líbilo. Samozřejmě že takovým způsobem i hrál. Vždycky tam byla přítomná jistá intelektuální hodnota, jistý vztah nebo jistá kritičnost k textu."

Bez rodiny

Po vojně se Jiří Adamíra ocitl v Ostravě bez rodiny. Žena Marie s dcerou dál žily v rodném Zlíně a on za nimi podle možností dojížděl. Opačně do Ostravy ovšem manželka jezdit nemohla. Její rodiče byli ve vězení a ona (navíc s dcerou a mladší sestrou) se taktak uživila. Co mělo doma nějakou cenu, prodaly a práci jako děti „politickejch" ona a její sestra dostaly jen podřadnou.

Postupně kontakty řídly – a nejen kvůli Adamírově stále většímu pracovnímu vytížení. Jeho první manželství se časem začalo vážně drolit.

Mnohem později, v prosinci 1960, se paní Marie i s dcerou Katkou přestěhovaly do Prahy a… Ale nepředbíhejme.

Skromný start

Počátek ostravské kariéry Jiřího Adamíry nebyl nikterak raketový. Prvním úkolem příchozího nováčka byly dvě věty v epizodní úloze

hraběcího sluhy Leonida ve hře Lope de Vegy **Pes na seně aneb Hraběnka a její sekretář**.

Následovala role předsedy organizace KSČ v Prachařově **Zlatém srdci**...

Ale už třetí role – husitský bojovník Bába v Jiráskově **Janu Roháčovi** – byla úkolem důstojnějším... Tento kus už režíroval kamarád Jiří Dalík. V Čapkově **Matce** s Táňou Hodanovou v hlavní roli ztvárnil Petra. Pak ale následoval druhý dozorce v Burjakovského dramatu o Juliu Fučíkovi **Praha zůstane má** a Miško v Tajovského **Ženském zákoně** (zde se jako scénický výtvarník uplatnil herec Jiří Holý).

Poslední Adamírovou premiérou roku 1953 byl **Obrněný vlak 14-69** Vsevoloda V. Ivanova. List Nová svoboda o ní napsal jako o umělecké události, která sugestivně líčí partyzánskou akci proti bělogvardějskému vlaku na Sibiři. „Divák si zamiluje ... zajatého a ‚zagitovaného' amerického vojáka Jiřího Adamíry a řadu dalších postav, podílejících se na zobrazení hrdinského pozdvižení ruského lidu proti nepřátelům revoluce."

Okouzlující Kristian de Neuvillette v Cyranovi z Bergeracu *Foto archiv Národního divadla Moravskoslezského*

I v následujícím angažovaném kusu, údajně komedii **Nositelé řádu** Miloslava Stehlíka, se Jiří Adamíra nevyhnul sympatické roli – proměnil se v Oldřicha Matuše,

havíře a novátora dolu Salma-Mír. Hra vychází ze skutečných událostí kolem šíření nové pracovní metody v tamním revíru.

Konečně návrat ke klasikům

Naštěstí se v oněch letech občas hrála i v ostravském divadle osvědčená světová či domácí klasika. 20. března 1954 mělo premiéru Dalíkovo nastudování Rostandova **Cyrana z Bergeracu** s Jiřím Holým v hlavní úloze a Vlastou Vlasákovou jako Roxanou. Jiří Adamíra alternoval v rolích Kristiana de Neuvillette a Brissailleho.

Ve vzápětí následující české klasice **Naši furianti** od Ladislava Stroupežnického nabídl režisér Dalík Jiřímu Adamírovi roli sedláka Pavla Koženého. Za vystoupení v Shakespearově tragédii **Romeo a Julie** v režii Miloše Hynšta na počátku nové sezony sklidil kupodivu kritiku:

„Citelným nedostatkem inscenace bylo obsazení starších postav. Při ztvárnění pátera Vavřince se Jiří Adamíra spokojil s pouhým recitováním textu – monolog o bylinkách – a také v dramaticky vypjatých scénách zůstával jen na povrchu role," napsal Marian Wendt v Lidové demokraci.

Proč nehrál Romea? Vždyť byl ideální věkem i charakterem, napadne jistě každého. Mnohem, mnohem později se Jiří Adamíra přiznal, že nikdy po této roli netoužil, ale: „...chtěl jsem hrát Merkucia, a to se mi nikdy nepodařilo, protože když jsem se v angažmá ponejprv setkal s Romeem a Julií, byl jsem mnich Vavřinec, a tím pádem už jsem to prošvihl, jak se později ukázalo."

Poslední ze série klasických her byla Dalíkova inscenace **Zlého jelena** Václava Klimenta Klicpery. Zde připadla Jiřímu Adamírovi role Ivana.

Bratrovražda sv. Václava – oběť?

Na počátku roku 1955 se konečně Jiří Adamíra dočkal velké hlavní role. Ovšem: hra novináře a dramatika, laureáta státní ceny Milana Jariše **Boleslav I.** popisovala – a „nově vysvětlovala" – dramatické okamžiky dávných českých dějin.

„Boleslav ví, že Václav má nestatečnou duši. Ale snaží se mu pomoci. Do poslední chvíle se snaží Václava přesvědčovat, že jen zbraní zachrání národ. Má nesmírnou účinnost takové vedení Boleslava a Václava. Neboť rozhodne-li se posléze Boleslav řešit svár Václavovou smrtí, není to msta nebo úkladné uvolnění cesty k trůnu, ale **oběť**, již Boleslav klade na oltář své země, aby ji vymanil z cizí závislosti," vážně tvrdil (NS) v Nové svobodě.

V Dalíkově režii ústřední dvojici vedle Jiřího Adamíry vytvořil dále Radim Koval jako kníže Václav.

„...Tato koncepce vyznívá neobyčejně pravdivě také dík hereckému zvládnutí obou rolí ... Z vnitřního zaujetí vyrůstá Adamírův Boleslav. Zpočátku je to skoro ještě junák, poněkud vznětlivý, enthusiasta pro nové uspořádání poměrů v zemi; v průběhu děje se enthusiasmus proměňuje ve vážné státnické uvědomění; a v závěru se směle povznáší k vyrovnanému pocitu těžké odpovědnosti nového vůdce českého lidu.

Adamíra svým Boleslavem, jakoby ze žuly vytesaným, ukazuje zrod státníka-hrdiny, v němž je ztělesněno horoucí vlastenectví; je tak ztělesněno, že tento Boleslav nemůže neutkvět v nitru diváka. Adamíra vytvořil postavu, která probouzí v divákovi hrdost na slavný dávnověk naší vlasti. ... strhává silným pathosem."

Přes uvedené nadšení ze hry i z hlavního představitele našel (NS) i drobné chybičky. To když občas proskočil na povrch kousek Adamírovy lidské přirozenosti.

„…Přednes Jiřího Adamíry trpí tu a tam konverzační intonací…“

Hudbu k této zvláštní inscenaci složil populární autor budovatelských písní Ludvík Podéšť.

Další „problémy dělného lidu“

Sociálním a národnostním problémům věnovaná hra Františka Adolfa Šuberta z konce 19. století **Drama čtyř chudých stěn** poskytla Jiřímu Adamírovi roli horníka Vojtěcha Králence. Stejně jako postava Franty Bujoka v další premiéře jara 1955, v **Horoucí lásce** mladého autora Ladislava Bublíka, nořící se do politických bojů dvacátých let na Ostravsku, nezanechala ani ona zaznamenáníhodný ohlas v análech českého divadla.

Poslední premiérou sezony byla 2. července Dalíkova inscenace hry Victora Huga z roku 1833 **Marie Tudorovna**. Jiří Adamíra si za výkon v roli rytce Gilberta vysloužil pochvalu i „ideově správné“ pokárání od Otakara Káni ve Svobodě:

„Jiří Adamíra zvládl dobře postavu něžně a prudce zamilovaného rytce Gilberta, vkládá do hry všechen milostný cit a temperament žhavě milujícího a zrazeného muže, avšak někdy zapomíná, že Gilbert je prostý člověk z lidu, a jeho slova znějí jako deklamace zamilovaného rytíře – příslušníka třídy právě opačné.“ Opět asi herec neuhlídal svou lidskou přirozenost…

To v Lidové demokracii na něj byli přísnější: „…Jiří Adamíra nestačil svým mládím na roli Gilberta.“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Jiří Adamíra - Noblesní král českého jeviště**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.